

NPM

**Obvodné oddelenie Policajného
zboru Bratislava Staré Mesto -
Východ**

**Správa z monitoringu národného
preventívneho mechanizmu**

Adresa zariadenia: Sasinkova 23, 812 13 Bratislava

Dátum vykonania návštevy: 5. február 2024

Dátum vydania správy: 28. mája 2024

01	Úvod	3
01.1.	Systematické návštevy a ich účel	3
01.2.	Priebeh návštevy	4
01.3.	Právna úprava	4
02	Zistenia	5
03	Prehľad odporúčaní	8

01 ÚVOD

01.1. SYSTEMATICKÉ NÁVŠTEVY A ICH ÚČEL

Od 1. mája 2023 plní verejný ochranca práv úlohy národného preventívneho mechanizmu (ďalej len „NPM“) podľa Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (ďalej len „OPCAT“)¹. Na základe tohto mandátu vykonáva monitorovací tím NPM systematické návštevy miest, kde sa nachádzajú alebo sa môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. **Monitoring vykonávaný ako súčasť NPM má preventívny charakter, jeho účelom je pôsobiť do budúcnosti a zvyšovať štandard podmienok, v ktorých sú držané osoby obmedzené na slobode.**

Systematické návštevy podľa OPCAT sa vykonávajú zásadne neohlásene. Podľa platnej právnej úpravy sa pôsobnosť verejného ochranca práv pri výkone úloh NPM vzťahuje taktiež na celý policajného zaistenia a určené priestory.²

Systematická návšteva NPM sa začína úvodným rozhovorom s vedením zariadenia a pokračuje súkromnými rozhovormi s osobami obmedzenými na slobode, príslušníkmi Policajného zboru alebo inými osobami, ktoré si monitorovací tím vyberie. Počas monitoringu policajných cieľ sa členovia monitorovacieho tímu NPM zameriavajú najmä na zaobchádzanie s osobami obmedzenými na slobode, vrátane používania donucovacích prostriedkov, materiálne podmienky a spôsob realizácie práv a povinností osôb obmedzených na slobode. Monitoring policajných cieľ tiež zahŕňa prehliadku priestorov, pozorovanie, vyhotovovanie fotodokumentácie a nahliadanie do spisov.

Po skončení návštevy, doplnení potrebných podkladov a v prípade potreby na základe následnej komunikácie so zainteresovanými orgánmi verejnej moci a inými aktérmi, vydáva verejný ochranca práv závery, správy a odporúčania, vrátane osobitnej správy o priebehu a výsledkoch návštevy zariadenia.³

Finálnu verziu správy z vykonanej návštevy zašle kontrolovanému subjektu s lehotou na jeho vyjadrenie, pričom očakáva, že zariadenie sa k správe vyjadrí a uvedie, či navrhované opatrenia akceptuje a zrealizuje, resp. navrhne alternatívne opatrenia a možnosti ich realizácie.

V prípade potreby si môže vyžiadať vyjadrenie doplňujúceho charakteru. Ak bude odpoveď zariadenia považovať za nedostatočnú, obráti sa na nadriadený orgán alebo v prípade, ak nadriadený orgán neexistuje, priamo na vládu Slovenskej republiky. O svojich zisteniach môže informovať aj verejnosť, resp. v zariadení vykonať kontrolnú návštevu.

¹ § 3 ods. 2 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov

² § 3 ods. 3 písm. c) zákona o verejnom ochrancovi práv

³ § 22a ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv

Anonymizovanú správu z návštevy zariadenia (s výnimkou mien osôb poverených vedením zariadenia), ako aj stanovisko zariadenia k zisteniam verejný ochranca práv uverejní na webovej stránke Kancelárie verejného ochrancu práv.

01.2. PRIEBEH NÁVŠTEVY

Neohlásená návšteva Obvodného oddelenia Policajného zboru Bratislava Staré Mesto - Východ (ďalej aj „OO PZ BA Staré Mesto - Východ“) sa uskutočnila dňa 5. februára 2024. Návštevy zariadenia sa zúčastnili právnici Mgr. Nora Konrády Beliová, Mgr. Katarína Jurová, Mgr. Daniel Arbet a Mgr. Martina Vavreková.

Po rozhovore s riaditeľom Okresného riaditeľstva PZ v Bratislave I (ďalej aj ako „OR PZ BA I“) sa monitorovací tím NPM zamerlal na kontrolu materiálnych podmienok v určenom priestore, dĺžku umiestnenia osôb obmedzených na slobode v týchto priestoroch a používanie donucovacích prostriedkov na OO PZ BA Staré Mesto - Východ. V určenom priestore sa v čase návštevy nenachádzala žiadna osoba. Monitorovací tím NPM si priamo na mieste vyžiadal prehľad zadržaných osôb za posledných šesť mesiacov a neskôr prostredníctvom písomnej žiadosti spisovú dokumentáciu k niektorým vybraným osobám.

01.3. PRÁVNA ÚPRAVA

Základná právna úprava práv a povinností osôb umiestnených v celách policajného zaistenia a materiálno-technických štandardov je obsiahnutá v zákone o Policajnom zbore.⁴ Na podzákonnej úrovni je to nariadenie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 92/2015 o celách policajného zaistenia v znení neskorších predpisov. Určené priestory upravuje rovnako zákon o Policajnom zbore, avšak materiálne podmienky týchto priestorov upravené nie sú na zákonnej ani podzákonnej úrovni. Na zabezpečenie jednotného postupu príslušníkov Policajného zboru pri aplikácii ustanovenia zákona o policajnom zbore týkajúceho sa určených priestorov vydal prezident Policajného zboru príkaz zo dňa 9.3.2023.

Pri posudzovaní podmienok v policajných celách a zaobchádzania s osobami zohľadňuje NPM aj medzinárodné štandardy a odporúčania. Ide najmä o všeobecné štandardy a správy z návštev Slovenskej republiky Európskeho výboru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej len „Výbor CPT“) a judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

⁴ zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov

02 ZISTENIA

Materiálne podmienky

Určený priestor

Predsieň pred určeným priestorom

OO PZ BA Staré Mesto – Východ je oddelenie disponujúce jedným určeným priestorom, ktorý je umiestnený hneď oproti stálej službe. V miestnosti sa nachádzajú dve drevené lavice a umelý zdroj osvetlenia. Rozloha priestoru je 6 m² (zistená po premeraní laserovým diaľkomerom), rozlohou je tak priestor vhodný na umiestnenie maximálne jednej zadržanej osoby.⁵

Určený priestor pôsobí stiesneným dojmom, vetranie je zabezpečené len prostredníctvom malého prieduchu v zadnej časti miestnosti. Nenachádzajú sa tam žiadne okná. Na lavičkách sú pripojené malé kovové úchytky, ktoré môžu slúžiť na pripútanie osoby k predmetu. Priestor je monitorovaný kamerovým systémom. V prípade, že osoba potrebuje použiť toaletu, môže o to priamo požiadať policajta, ktorý ju stráži – službukonajúci príslušníci sa nachádzajú v blízkosti, takže osobu počujú. Systém na privolanie pomoci sa v priestore nenachádza.

Riaditeľ OR PZ BA I uviedol, že do určeného priestoru umiestňujú výnimočne pokiaľ ide o problémovú osobu, ktorá by mohla ohrozovať bezpečnosť príslušníkov alebo samú seba. Pokiaľ ide o pokojnú osobu, táto čaká za dozoru príslušníka kým nie sú vykonané všetky potrebné úkony (tieto osoby sú medzičasom umiestnené napr. v zasadačke alebo na chodbe).

Z úradných záznamov vyplýva, že tieto priestory sa využívajú aj na umiestnenie trvajúce niekoľko hodín, vrátane nočného pobytu. Uvedený priestor nie je z dôvodu chýbajúceho prísunu denného svetla a vzduchu, ako aj z dôvodu chýbajúceho sanitárneho zariadenia a lôžka možné označiť ako vhodný pre dlhodobé umiestnenie zadržaných osôb. Umiestnenie zadržaných osôb v určenom priestore na niekoľko hodín alebo v noci by mohlo predstavovať porušenie zákazu krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania.

Poukazujeme rovnako na skutočnosť, že v určenom priestore absentuje systém na privolanie pomoci. Napriek tomu, že sa príslušníci nachádzajú v blízkosti, môže nastať situácia, kedy sa dvere vedúce k stálej službe zatvoria a pri mreži vedúcej do určeného priestoru nebude sedieť žiadny príslušník. V prípade potreby tak môže osoba iba zakričať, búchať na mreže alebo mávať na kameru. Takýto postup považujeme za absolútne nevhodný.

Aj podľa Výboru CPT je potrebné prijať primerané kroky na zabezpečenie možnosti rýchleho kontaktu osôb v policajnom zaistení s dozorným personálom. V opačnom prípade existuje značné riziko, že sa načas nezareaguje na rôzne incidenty.⁶

⁵ Združenie na predchádzanie mučeniu (APT). Predchádzanie mučeniu v Európe. Normy CPT o policajnej a vyšetrovacej väzbe (str. 32). Dostupné z: <https://www.apr.ch/sites/default/files/publications/APT%20CPT%205%20En.pdf>

⁶ Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (CPT). Aktualizácia štandardov CPT ohľadom policajného zaistenia. Výňatok z

Počas návštevy sme taktiež vypozerovali, že **v určenom priestore sa nenachádzajú hodiny**. Osoby obmedzené na slobode tak nemajú prehľad o tom, koľko je hodín a ako dlho sú už zaistení. Inštalovanie nástenných hodín priamo v určenom priestore, prípadne v priestore za mrežami tak, aby na nich osoby obmedzené na slobode mohli vidieť, považujeme za jednoduché a praktické riešenie tejto situácie.

Neprimerane dlhé umiestnenie osôb v určenom priestore

Výbor CPT opakovane odporúča, aby sa vyhradené priestory vzhľadom na ich malé rozmery a nedostatočnú vybavenosť **nikdy nepoužívali na zadržiavanie osôb v trvaní viac ako niekoľko hodín a nikdy nie cez noc.**⁷ Podľa zákona o Policajnom zbore môže byť osoba umiestnená v určenom priestore len na nevyhnutne potrebný čas.⁸

Pokiaľ existujú dôvody na obmedzenie osobnej slobody podľa zákona o Policajnom zbore⁹ v dlhšom časovom úseku, je nevyhnutné umiestniť osobu obmedzenú na osobnej slobode do cely policajného zaistenia. Určený priestor – na rozdiel od cely policajného zaistenia – nemusí spĺňať a spravidla ani nespĺňa podmienky materiálneho vybavenia pre dlhodobý pobyt osoby. Má preto slúžiť len na krátkodobé umiestnenie osôb medzi vykonávaním jednotlivých procesných úkonov trestného konania, či iných úkonov súvisiacich s dôvodmi obmedzenia osobnej slobody.

Preskúmaním zaslaných spisových dokumentácií vybraných osôb umiestnených v určených priestoroch za posledných 6 mesiacov (dokopy 4 osoby) monitorovací tím NPM zistil, že osoby sa v určenom priestore nachádzali rádo vo hodinách a jedna osoba počas dňa aj časti noci. Zo spisovej dokumentácie nevyplýva, že by boli počas tejto doby s osobami vykonávané procesné úkony. Takýto stav monitorovací tím NPM aj vzhľadom na materiálne vybavenie týchto priestorov nepovažuje za akceptovateľný.

Napríklad osoba¹⁰ umiestnená do určeného priestoru dňa 18.10.2023 o 14:30 h. bola prepustená z určeného priestoru až nasledujúci deň, resp. v nočných hodinách o 00:30 h. To znamená, že v určenom priestore sa osoba nachádzala súvisle **desať hodín, a to aj v noci**. Vo výkaze kontrol zároveň nie je uvedené, že by počas tejto doby umiestnenia bola osobe ponúknutá strava¹¹.

dvanástej všeobecnej správy (2002). Dostupné z: <https://rm.coe.int/16806cd1e8>.

⁷ Správa pre vládu Slovenskej republiky o návšteve Slovenskej republiky, ktorú uskutočnil Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) v dňoch 19. až 28. marca 2018, CPT/Inf (2019) 20, s. 4, 19. Dostupné na: <https://www.coe.int/en/web/cpt/slovak-republic>.

⁸ § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.

⁹ § 42 zákona o Policajnom zbore.

¹⁰ pán [REDAKOVANÉ], umiestnený do určeného priestoru dňa 18.10.2023

¹¹ Podľa § 81a ods. 1 zákona č. 171/1993 Zb. o Policajnom zbore: „[...] Prvýkrát sa strava takejto osobe poskytne, ak obmedzenie jej osobnej slobody prekročí šesť hodín. [...]“

Pri kontrole spisových dokumentácií tím NPM taktiež identifikoval osobu¹², ktorá sa v určenom priestore nachádzala počas dňa od 10:00 h. do neskorého večera 22:30 h., a to rovnako bez zdokumentovania akýchkoľvek procesných úkonov realizovaných v tomto čase.

Celkový čas, počas ktorého boli tieto osoby umiestnené v určenom priestore rozhodne nemôžeme považovať za nevyhnutne potrebný. Takýto postup nie je v súlade s medzinárodnými štandardmi a súčasne ním dochádza k neakceptovateľnému výkladu § 49a ods. 3 zákona o Policajnom zbore.¹³

Pripútavanie k predmetom

Z poskytnutého prehľadu zadržaných osôb vyplýva, že niektoré osoby boli počas svojho pobytu na oddelení pripútané k pevne ukotveným predmetom. Monitorovací tím NPM identifikoval viaceré osoby z poskytnutého prehľadu a následne si ku nim vyžiadali spisovú dokumentáciu.¹⁴ Zo strany oddelenia nebola dokumentácia k niektorým týmto osobám poskytnutá, pričom bolo v zaslanom stanovisku uvedené, že tieto osoby neboli do určeného priestoru umiestnené, nakoľko sa po predvedení s osobami priebežne vykonávali úkony a vzhľadom na časový priebeh by nebolo umiestnenie do určeného priestoru účelné. Ani v prípade osoby, ktorá bola v určenom priestore umiestnená a podľa dokumentácie pripútaná k lavičke¹⁵, sa však v poskytnutom spise neuvádza informácia o použití pút spôsobom pripútania o pevne ukotvený objekt (výlučne len hlásenie o použití donucovacieho prostriedku/pút spoločne so strohým uvedením zákonného ustanovenia).

Pripútavanie osôb obmedzených na osobnej slobode k objektom, namiesto umiestnenia do určeného priestoru, resp. celý policajného zaistenia, ako aj pripútavanie k predmetom nachádzajúcim sa v určenom priestore považujeme za neakceptovateľné. Príslušníkov k takémuto postupu neoprávňuje žiadne z ustanovení zákona o Policajnom zbore či iný právny predpis, pričom takýto postup zároveň porušuje medzinárodné štandardy a v závislosti od konkrétnych okolností môže dosiahnuť intenzitu porušenia čl. 3 Európskeho dohovoru o ľudských právach. CPT opakovane od roku 2000 vyzýva slovenské štátne orgány na prijatie efektívnych opatrení, ktoré by úplne odstránili nežiaducu prax pripútavania osôb obmedzených na osobnej slobode k predmetom pevne spojeným so stenami alebo k podobným objektom na policajných oddeleniach. Dôvodom, prečo niektoré policajné oddelenia k pripútavaniu k objektom pristúpia, môžu byť napr. nedostatočné kapacity na oddelení. **Postup orgánu verejnej moci, ktorý nie je v súlade so zákonnými ustanoveniami, však nemožno v demokratickom a právnom štáte ospravedlniť**

¹² pán [REDAKOVANÉ], umiestnený do určeného priestoru dňa 22.01.2024

¹³ „Osoba môže byť v určenom priestore umiestnená len na nevyhnutne potrebný čas. O umiestnení osoby do určeného priestoru spíše policajt úradný záznam, v ktorom uvedie dôvod a presný čas umiestnenia“

¹⁴ napr. pani [REDAKOVANÉ], obmedzená na os. slobode dňa 16.8.2023 (podľa poskytnutej tabuľky pripútaná o 00.10 h o lavičku na chodbe)

¹⁵ pán [REDAKOVANÉ], umiestnený do určeného priestoru dňa 19.8.2023 (podľa poskytnutej tabuľky pripútaný o 11:30 h o lavičku v určenom priestore)

prevádzkovými, organizačnými, technickými, finančnými a ani žiadnymi inými inštitucionálnymi potrebami.

03 ODPORÚČANIA

Obvodné oddelenie Policajného zboru Bratislava Staré Mesto – Východ

bezodkladne	• Upustiť od nezákonnej praxe pripútavania osôb obmedzených na osobnej slobode k pevným objektom.
do 3 mesiacov	• V rámci OO PZ vyhradiť vhodnejší priestor pre umiestňovanie zadržaných osôb (najmä s ohľadom na nedostatok denného svetla a prísunu čerstvého vzduchu). Verejného ochrancu práv informovať o výsledku. • Zabezpečiť vo všetkých určených priestoroch systém na privolanie príslušníkov. • Odstrániť z lavičiek kovové úchytky, resp. zaobstarať lavičky bez kovových úchytiok. • Inštalovať nástenné hodiny.
priebežne	• Umiestňovať osoby obmedzené na slobode primárne do cieľ policajného zaistenia, osobitne v prípadoch, ak má obmedzenie osobnej slobody trvať viac hodín alebo počas noci. • Zabezpečiť, aby bola osobám obmedzeným na slobode dlhšie ako šesť hodín pravidelne ponúkaná strava (raňajky, obed, večera).